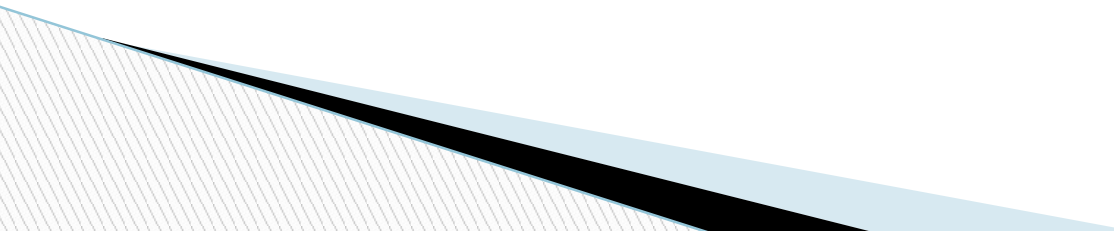

Лекція 3. ПІДПРИЄМСТВА ТА ГОСПОДАРСЬКІ ТОВАРИСТВА

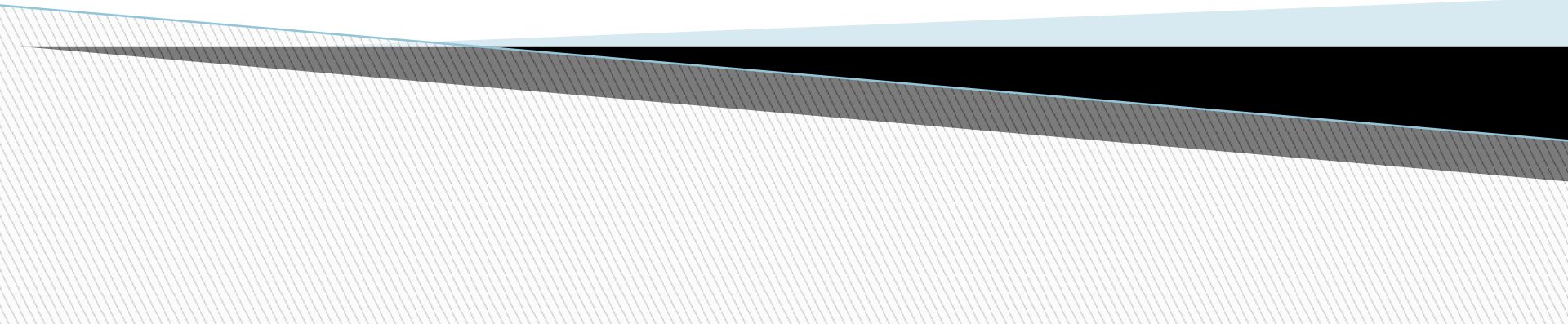
План

1. Підприємство як суб'єкт господарювання.
 2. Державні та комунальні підприємства.
 3. Підприємства колективної власності.
 4. Приватні та інші види підприємств.
 5. Господарські товариства.
-

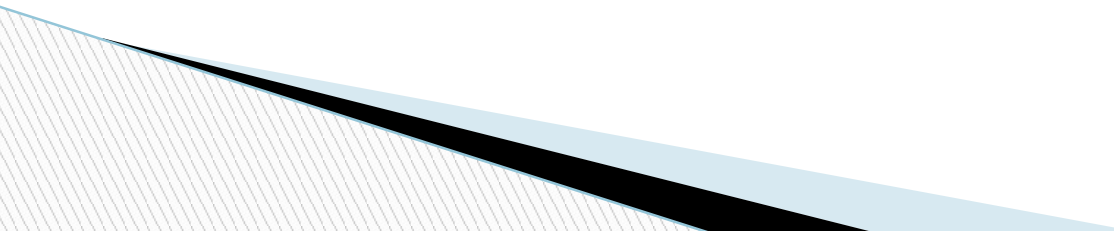
Основні законодавчі акти

- Господарський кодекс України від 16.01.2003 № 436-IV.
- Закон України «Про господарські товариства» від 19.09.1991 № 1576-XII.
- Закон України «Про акціонерні товариства» від 17.09.2008 № 514-VI.
- Закон України «Про холдингові компанії в Україні» від 15.03.2006 № 3528-IV.
- Закон України «Про кооперацію» від 10.07.2003 № 1087-IV.
- Закон України «Про сільськогосподарську кооперацію» від 17.07.1997 № 469/97-ВР.
- Закон України «Про фермерське господарство» від 19.06.2003 № 973-IV.

1. Підприємство як суб'єкт господарювання

Підприємство - це самостійний суб'єкт господарювання, створений компетентним органом державної влади або органом місцевого самоврядування, або іншими суб'єктами для задоволення суспільних та особистих потреб шляхом систематичного здійснення виробничої, науково-дослідної, торговельної, іншої господарської діяльності в порядку, передбаченому ГК та іншими законами.

Ознаки підприємства:

Є самостійним суб'єктом;

Є суб'єктом господарювання;

Є статутним суб'єктом;

Володіє визначеним майном;

■ Класифікація підприємств

- За формою власності
- За порядком створення
- За розміром

Види підприємств за формою власності:

приватне підприємство

■ діє на основі приватної власності громадян чи суб'єкта господарювання (юридичної підприємство колективної власності)

■ діє на основі колективної власності

комунальне підприємство

■ діє на основі комунальної власності територіальної громади

державне (казенне) підприємство

■ діє на основі державної власності

змішане підприємство

■ засноване на базі об'єднання майна різних форм власності

Види підприємств за порядком створення:

Унітарне підприємство

- **створюється одним засновником, який виділяє необхідне для того майно, формує відповідно до закону статутний фонд, не поділений на частки (паї), затверджує статут, розподіляє доходи, безпосередньо або через керівника, який ним призначається, керує підприємством і формує його трудовий колектив на засадах трудового найму, вирішує питання реорганізації та ліквідації підприємства**

Корпоративне підприємство

- **утворюється, як правило, двома або більше засновниками за їх спільним рішенням (договором), діє на основі об'єднання майна та/або підприємницької чи трудової діяльності засновників (учасників), їх спільного управління справами, на основі корпоративних прав, у тому числі через органи, що ними створюються, участі засновників (учасників) у розподілі доходів та ризиків підприємства**

Види суб'єктів підприємництва за розміром:

Суб'єкти мікропідприємництва

- фізичні особи, зареєстровані в установленому законом порядку як фізичні особи - підприємці, у яких середня кількість працівників не перевищує **10 осіб** та річний дохід не

Суб'єкти малого підприємництва

- будь-якої організаційно-правової форми та форми власності, зареєстровані в установленому законом порядку як фізичні особи - підприємці, у яких середня кількість працівників не перевищує **10 осіб** та річний дохід не перевищує суми, еквівалентні **2**

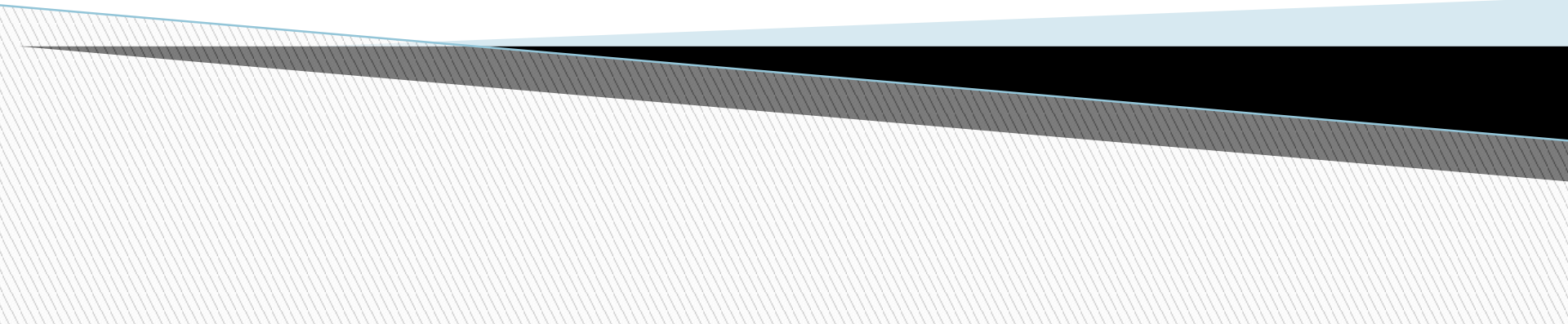
Суб'єкти великого підприємництва

- будь-якої організаційно-правової форми та форми власності, у яких середня кількість працівників перевищує **50 осіб** та річний дохід не перевищує суми, еквівалентні **10**

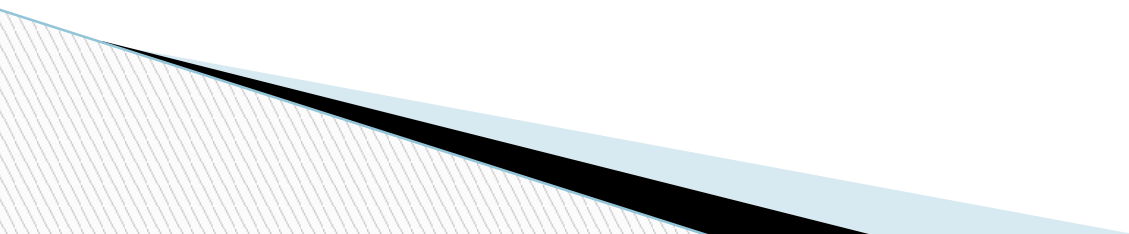
Суб'єкти середнього підприємництва

- Решта суб'єктів господарювання

2. Державні та комунальні підприємства

Державне унітарне підприємство утворюється компетентним органом державної влади в розпорядчому порядку на базі відокремленої частини державної власності, як правило, без поділу її на частки, і входить до сфери його управління.

Ознаки державного підприємства:

- орган державної влади, до сфери управління якого входить підприємство, є представником власника і виконує його функції у межах, визначених ГК та іншими законодавчими актами;
- майно державного унітарного підприємства перебуває у державній власності і закріплюється за таким підприємством на праві господарського відання чи праві оперативного управління;
- органом управління державного унітарного підприємства є керівник підприємства, який призначається органом, до сфери управління якого входить підприємство, і є підзвітним цьому органу;
- найменування державного унітарного підприємства повинно містити слова "державне підприємство".

Види державних підприємств:

- Державні унітарні підприємства
- Державні комерційні підприємства
- Казенні підприємства

Державне комерційне підприємство є суб'єктом підприємницької діяльності, діє на основі статуту або модельного статуту і несе відповідальність за наслідки своєї діяльності усім належним йому на праві господарського відання майном.

Особливості діяльності державного комерційного підприємства:

- Державне комерційне підприємство зобов'язане приймати та виконувати доведені до нього в установленому законодавством порядку державні замовлення і державні завдання;
- Зобов'язане складати і виконувати річний та з поквартальною розбивкою фінансовий план на кожен наступний рік;
- Державне комерційне підприємство не має права безоплатно передавати належне йому майно іншим юридичним особам чи громадянам;
- Кошти, одержані від продажу майнових об'єктів, що належать до основних фондів державного комерційного підприємства, використовуються відповідно до затвердженого фінансового плану;
- Списання з балансу не повністю амортизованих основних фондів, а також прискорена амортизація основних фондів державного комерційного підприємства можуть проводитися лише за згодою органу, до сфери управління якого входить дане підприємство
- Встановлення в імперативному порядку переліку фондів, утворення яких є обов'язковим для державних комерційних підприємств
- Розподіл прибутку (доходу) державних комерційних підприємств здійснюється відповідно до затвердженого фінансового плану;
- Обов'язкове проведення ревізії фінансово-господарської діяльності підприємства в порядку, передбаченому законом, у разі зміни керівника державного комерційного підприємства.

Фонди державного комерційного підприємства

- Інші фонди, передбачені статутом
 - Фонд розвитку виробництва
 - Фонд споживання (оплати праці)
 - Амортизаційний фонд
 - Резервний фонд

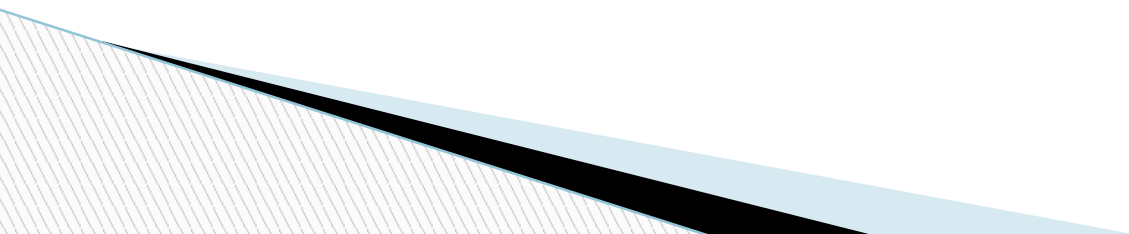
Умови, за яких можуть створюватися казенні підприємства:

- законом дозволено здійснення господарської діяльності лише державним підприємствам;
- основним (понад п'ятдесят відсотків) споживачем продукції (робіт, послуг) виступає держава;
- за умовами господарювання неможлива вільна конкуренція товаровиробників чи споживачів;
- переважаючим (понад п'ятдесят відсотків) є виробництво суспільно необхідної продукції (робіт, послуг), яке за своїми умовами і характером потреб, що ним задовольняються, як правило, не може бути рентабельним;
- приватизацію майнових комплексів державних підприємств заборонено законом.

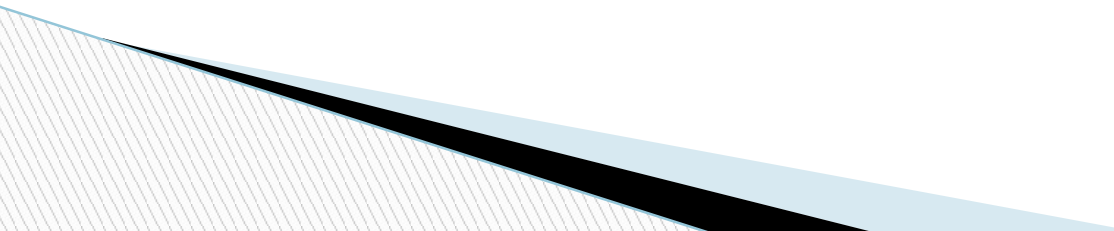
Особливості господарської діяльності казенних підприємств:

- Казенне підприємство здійснює господарську діяльність відповідно до виробничих завдань органу, до сфери управління якого воно входить.
- Казенне підприємство самостійно організовує виробництво продукції (робіт, послуг) і реалізує її за цінами (тарифами), що визначаються в порядку, встановленому Кабінетом Міністрів України, якщо інше не передбачено законом.
- Орган, до сфери управління якого входить казенне підприємство, здійснює контроль за використанням та збереженням належного підприємству майна, і має право вилучити у казенного підприємства майно, яке не використовується або використовується не за призначенням, та розпорядитися ним у межах своїх повноважень.
- Казенне підприємство не має права відчужувати або іншим способом розпоряджатися закріпленим за ним майном, що належить до основних фондів, без попередньої згоди органу, до сфери управління якого воно входить.

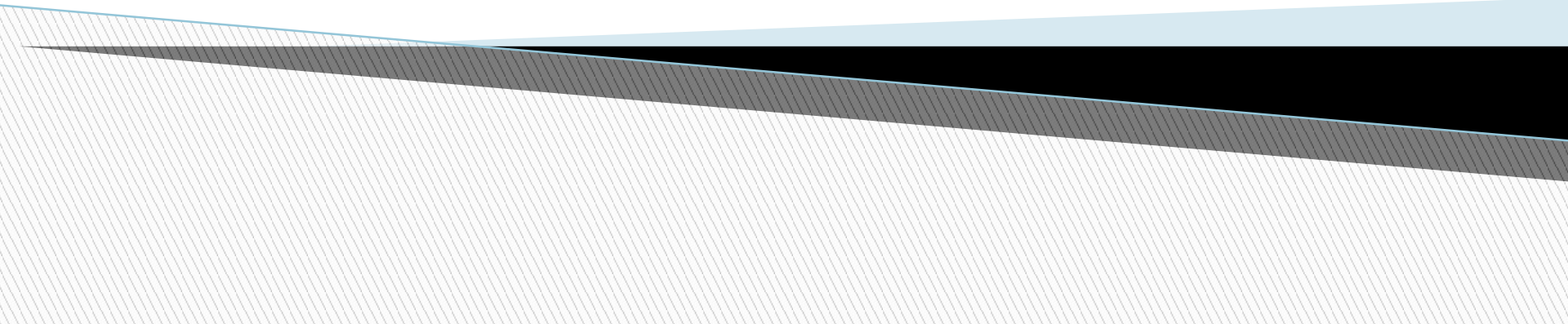
Комунальне унітарне підприємство утворюється компетентним органом місцевого самоврядування в розпорядчому порядку на базі відокремленої частини комунальної власності і входить до сфери його управління.

Особливості діяльності комунальних унітарних підприємств:

- Питання про створення вирішується виключно на пленарних засіданнях сільської, селищної, міської ради (ст. 27 ЗУ “Про місцеве самоврядування”);
 - Орган, до сфери управління якого входить комунальне унітарне підприємство, є представником власника - відповідної територіальної громади;
 - Майно комунального унітарного підприємства перебуває у комунальній власності.
-

3. Підприємства колективної власності

Підприємство колективної власності - це корпоративне або унітарне підприємство, що діє на основі колективної власності засновника (засновників).

Підприємства колективної власності

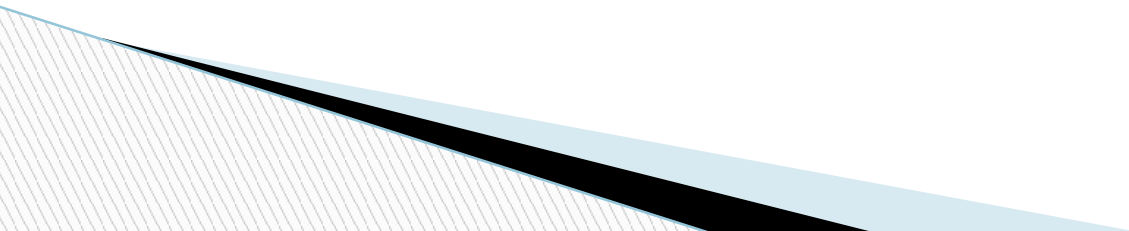
Виробничі
кооперативи

Підприємства
споживчої
кооперації

Підприємства
громадських та
релігійних
організацій

Інші підприємства

Кооператив – це добровільне об'єднання громадян з метою спільного вирішення ними економічних, соціально-побутових та інших питань можуть створюватися у різних галузях (виробничі, споживчі, житлові тощо).

Види кооперативів:

виробничий кооператив

- кооператив, який утворюється шляхом об'єднання фізичних осіб для спільної виробничої або іншої господарської діяльності на засадах їх обов'язкової трудової участі з метою одержання прибутку

обслуговуючий кооператив

- кооператив, який утворюється шляхом об'єднання фізичних та/або юридичних осіб для надання послуг переважно членам кооперативу, а також іншим особам з метою провадження їх господарської діяльності. Обслуговуючі кооперативи надають послуги іншим особам в обсягах, що не перевищують 20

споживчий кооператив (споживче товариство)

- кооператив, який утворюється шляхом об'єднання фізичних та/або юридичних осіб для організації торговельного обслуговування, заготівель сільськогосподарської продукції, сировини, виробництва продукції та надання інших послуг з метою задоволення матеріальних потреб його членів:

Засновниками кооперативу можуть бути громадяни України, іноземці та особи без громадянства, а також юридичні особи України та іноземних держав, які беруть участь у діяльності кооперативів через своїх представників (не менше 3 осіб).

Членами кооперативу можуть бути громадяни України, іноземці та особи без громадянства, юридичні особи України та іноземних держав, що діють через своїх представників, які внесли вступний внесок та пай у розмірах, визначених статутом кооперативу, дотримуються вимог статуту і користуються правом ухвального голосу (фізичні особи – з 16 років).

Фонди кооперативу

Пайовий фонд

- майно кооперативу, що формується за рахунок паїв (у тому числі додаткових) членів та асоційованих членів кооперативу.

Неподільний фонд

- створюється в обов'язковому порядку і формується за рахунок вступних внесків та відрахувань від доходу кооперативу. Цей фонд не може бути розподілений між членами

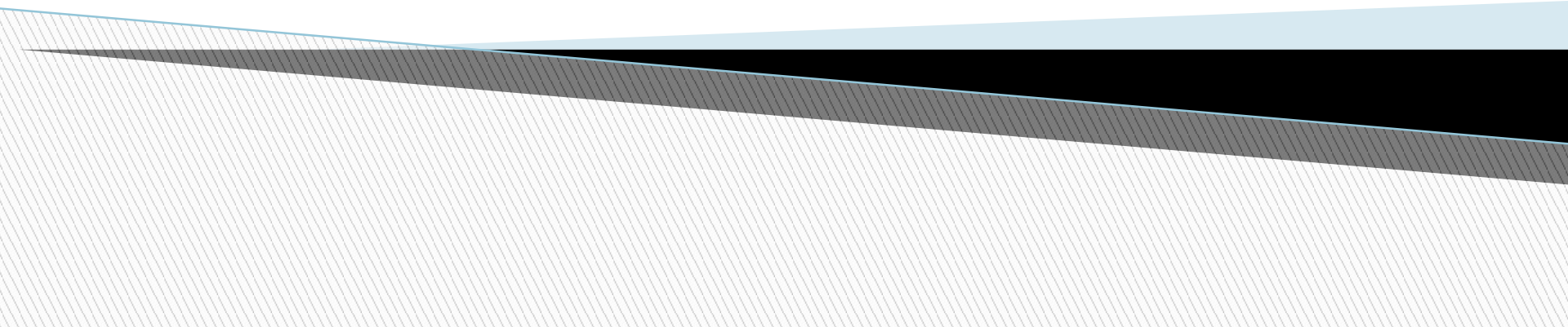
Резервний фонд

- створюється за рахунок відрахувань від доходу кооперативу, перерозподілу неподільного фонду, пожертвувань, безповоротної фінансової допомоги та за рахунок інших не заборонених

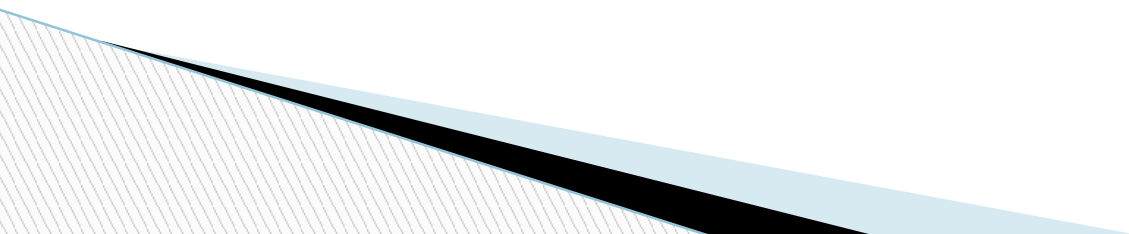
Спеціальний фонд

- створюється за рахунок цільових внесків членів кооперативу та інших передбачених законом надходжень для забезпечення його статутної діяльності та використовується за рішенням

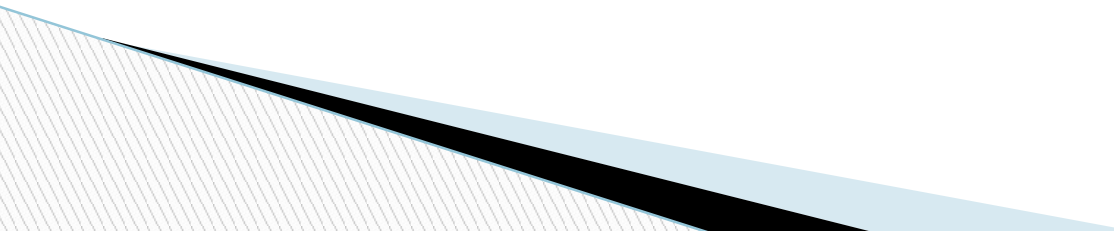
4. Приватні та інші види підприємств

Приватне підприємство - підприємство, що діє на основі приватної власності одного або кількох громадян, іноземців, осіб без громадянства та його (їх) праці чи з використанням найманої праці.

Фермерське господарство є формою підприємницької діяльності громадян, які виявили бажання виробляти товарну сільськогосподарську продукцію, здійснювати її переробку та реалізацію з метою отримання прибутку на земельних ділянках, наданих їм у власність та/або користування, у тому числі в оренду, для ведення фермерського господарства, товарного сільськогосподарського виробництва, особистого селянського господарства, відповідно до закону.

Особливості правового статусу фермерського господарства:

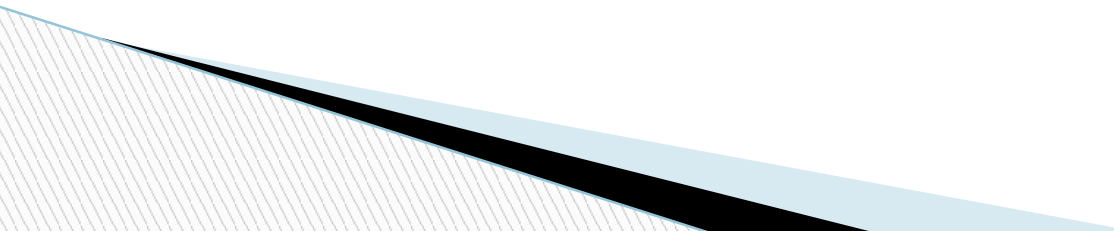
- фермерське господарство підлягає державній реєстрації як юридична особа або фізична особа – підприємець;
- фермерське господарство, зареєстроване як юридична особа, діє на основі статуту;
- фермерське господарство, зареєстроване як юридична особа, має статус сімейного фермерського господарства, за умови що в його підприємницькій діяльності використовується праця членів такого господарства, якими є виключно члени однієї сім'ї;
- фермерське господарство без статусу юридичної особи організовується на основі діяльності фізичної особи - підприємця і має статус сімейного фермерського господарства, за умови використання праці членів такого господарства, якими є виключно фізична особа - підприємець та члени її сім'ї;
- головою сімейного фермерського господарства може бути лише член відповідної сім'ї.
- залучення сімейним фермерським господарством інших громадян може здійснюватися виключно для виконання сезонних та окремих робіт, які безпосередньо пов'язані з діяльністю господарства і потребують спеціальних знань чи навичок.

Особливості діяльності фермерського господарства:

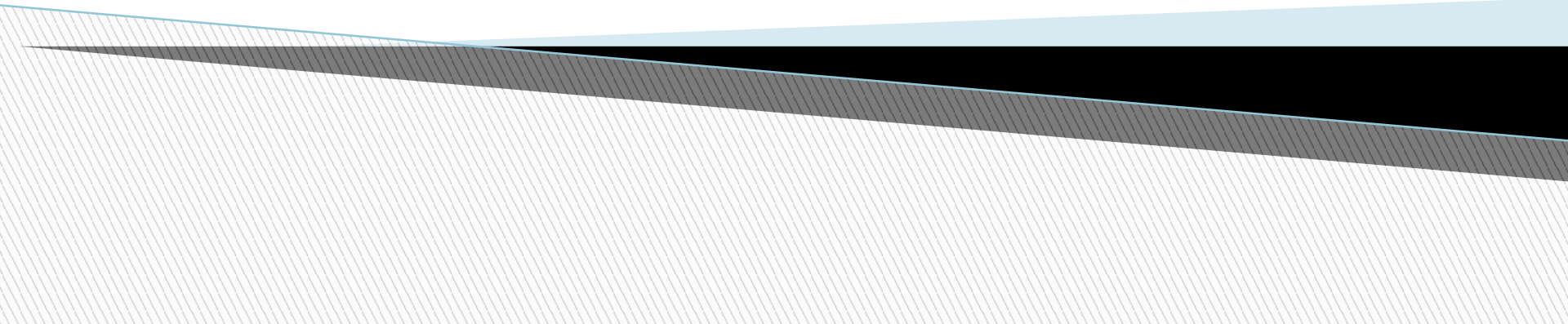
- створюється одним громадянином України або кількома громадянами України, які є родичами або членами сім'ї;
- членами фермерського господарства можуть бути подружжя, їх батьки, діти, які досягли 14-річного віку, інші члени сім'ї, родичі, які об'єдналися для спільного ведення фермерського господарства;
- членами фермерського господарства не можуть бути особи, які працюють у ньому за трудовим договором (контрактом, угодою)
- має своє найменування, може мати печатки;
- фермерське господарство-юридична особа діє на основі Статуту.

Підприємство з іноземними інвестиціями — це підприємство, створене відповідно до вимог ГК, в статутному фонді якого не менш як десять відсотків становить іноземна інвестиція.

Іноземне підприємство - унітарне або корпоративне підприємство, створене за законодавством України, що діє виключно на основі власності іноземців або іноземних юридичних осіб, або діюче підприємство, придбане повністю у власність цих осіб.

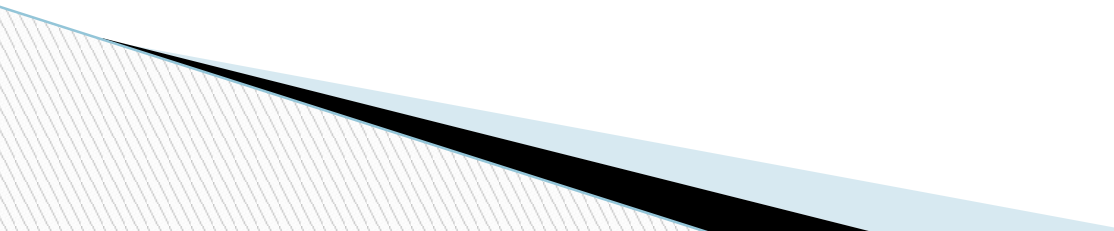

5. Господарські товариства

Господарськими товариствами визнаються підприємства або інші суб'єкти господарювання, створені юридичними особами та/або громадянами шляхом об'єднання їх майна і участі в підприємницькій діяльності товариства з метою одержання прибутку.

Засновниками і учасниками товариства можуть бути суб'єкти господарювання, інші учасники господарських відносин, а також громадяни, які не є суб'єктами господарювання.

Види господарських товариств:

Акціонерні товариства

Товариства з
обмеженою
відповідальністю

Товариства з
додатковою
відповідальністю

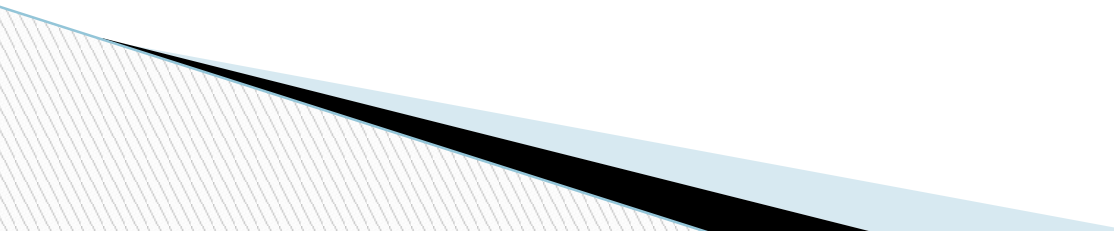
Повні товариства

Командитні товариства

Акціонерним товариством є господарське товариство, яке має статутний капітал, поділений на визначену кількість акцій однакової номінальної вартості, і несе відповідальність за зобов'язаннями тільки майном товариства, а акціонери несуть ризик збитків, пов'язаних із діяльністю товариства, в межах вартості належних їм акцій.

Товариством з обмеженою відповідальністю є господарське товариство, що має статутний капітал, поділений на частки, розмір яких визначається установчими документами, і несе відповідальність за своїми зобов'язаннями тільки своїм майном.

Товариством з додатковою відповідальністю є господарське товариство, статутний капітал якого поділений на частки визначених установчими документами розмірів і яке несе відповідальність за своїми зобов'язаннями власним майном, а в разі його недостатності учасники цього товариства несуть додаткову солідарну відповідальність у визначеному установчими документами однаково кратному розмірі до вкладу кожного з учасників.

Повним товариством є господарське товариство, всі учасники якого відповідно до укладеного між ними договору здійснюють підприємницьку діяльність від імені товариства і несуть додаткову солідарну відповідальність за зобов'язаннями товариства усім своїм майном.

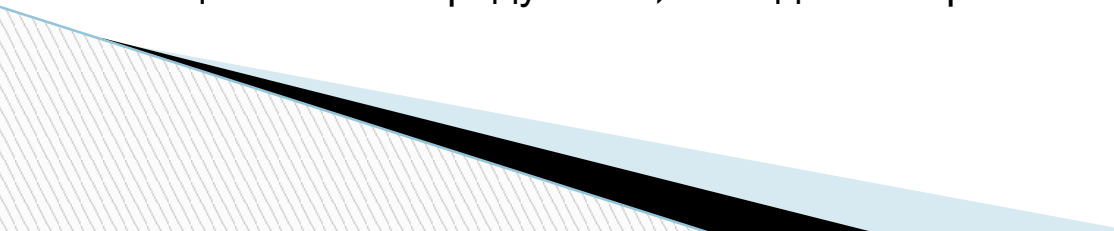
Командитним товариством є господарське товариство, в якому один або декілька учасників здійснюють від імені товариства підприємницьку діяльність і несуть за його зобов'язаннями додаткову солідарну відповідальність усім своїм майном, на яке за законом може бути звернено стягнення (повні учасники), а інші учасники присутні в діяльності товариства лише своїми вкладами (вкладники).

Внески до статутного фонду господарського товариства

- можуть передаватися

- гроші
- цінні папери
- інші речі або майнові чи інші відчужувані права, що мають грошову оцінку

- не можуть передаватися

- бюджетні кошти
 - кошти, одержані в кредит та під заставу
 - векселі
 - майно, що перебуває в оперативному управлінні бюджетних установ
 - майно державних (комунальних) підприємств, яке відповідно до закону (рішення органу місцевого самоврядування) не підлягає приватизації
-

Органи управління ТОВ

Виконавчий орган

Одноособо
вий

Колегіальн
ий

Загальні збори

Ревізійна комісія
(ревізор)

Органи управління АТ

Правління
Колесний
Одноос
льний орган
обовий
орган

Наглядова рада

Загальні збори

Ревізійна комісія

